

*Старовойт Аліна Олексіївна,
здобувачка ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

НОТАРІАТ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Нотаріат у правовій системі України є важливою гілкою юридичної діяльності, яка забезпечує надійність і законність цивільних та юридичних відносин у суспільстві. Нотаріуси виконують ключову роль у підтвердженні документів, угод і спадкових прав, забезпечуючи їх легальність і виконання в межах закону. У цьому короткому вступі ми розглянемо важливі аспекти функціонування нотаріату в Україні, його роль у правовій системі та важливість для громадян та суспільства в цілому [1, с. 13–14]. Нотаріат в Україні – це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. № 3425-ХІІ, з метою надання їм юридичної вірогідності.

Історія розвитку нотаріату в Україні багато в чому відображає історичні та правові зміни, що відбувалися на території сучасної України протягом віків. Нотаріат в Україні має свої коріння в середньовіччі, коли територія сучасної України була частиною різних державних утворень, таких як Київська Русь, Велике князівство Литовське, Польсько-Литовська Королівська республіка, Османська імперія та ін. У цей період нотаріат виконував завдання фіксації та збереження юридичних документів. У XVIII ст. під впливом реформ і модернізації правової системи Польсько-Литовської Королівської республіки та Російської імперії на території України було запроваджено більш сучасні форми нотаріату. Після поділу Польщі та відновлення Української національної ідентичності початку XX ст. нотаріат став невід'ємною частиною правової системи Галицької та Української Народних Республік. Після утворення Української РСР і подальшого включення до СРСР нотаріат було практично припинено, і правові функції нотаріусів були сильно обмежені. Після здобуття незалежності Україною в 1991 р. відновлення та реформування нотаріату стали одним із пріоритетних завдань. Була прийнята нова законодавча база і нотаріат почав знову функціонувати в межах самостійної країни. У сучасній Україні нотаріат є важливою гілкою правової системи. Нотаріуси виконують функції засвідчення та легалізації документів, спадкові справи, укладення шлюбних угод та інші правові послуги для громадян і підприємств. Нотаріат також відіграє важливу роль у захисті прав та інтересів українців у юридичних відносинах.

Український нотаріат активно співпрацює зі світовими нотаріальними організаціями та розвиває міжнародні зв'язки для забезпечення зручного та захищеного ведення міжнародних юридичних справ. Історія розвитку нотаріату в Україні відображає трансформацію правової системи та соціокультурних процесів на території країни протягом багатьох століть. Нотаріат у сучасній Україні є важливим інструментом гарантування прав і свобод громадян, а також розвитку ділової активності та правопорядку.

На теперішній час в Україні нотаріуси мають особливий правовий статус як професійні особи, які здійснюють нотаріальну діяльність. Вони підлягають законодавству, яке регулює їх функції та обов'язки. Основні аспекти правового статусу нотаріусів включають:

1. Право на нотаріальну діяльність: нотаріуси мають виключне право здійснювати нотаріальні дії в Україні.

2. Офіційна реєстрація: щоб працювати як нотаріус, особа повинна пройти спеціальну кваліфікаційну процедуру, отримати ліцензію та бути зареєстрованою національною палатою нотаріусів.

3. Здійснення нотаріальних дій: нотаріуси мають право складати нотаріальні акти, підписувати договори, а також засвідчувати підписи та документи, що мають юридичну силу.

4. Відповідальність: нотаріуси несуть відповідальність за виконання своїх обов'язків і дотримання законодавства.

5. Прозорість: діяльність нотаріусів повинна бути прозорою і відкритою для контролю та перевірок.

Зазначені аспекти можуть змінюватися відповідно до законодавчих реформ та змін у правовому середовищі. Тому для отримання актуальної інформації рекомендується перевіряти офіційні джерела та законодавство України.

Нотаріуси в Україні виконують важливу роль у правовій системі, забезпечуючи легальність, достовірність і захист прав та інтересів громадян і підприємств. Основні функції нотаріусів у правовій системі України включають:

1. Засвідчення підписів і документів: нотаріуси підтверджують легальність підписів на документах та їх відповідність дійсності.

2. Складання нотаріальних актів: нотаріуси складають нотаріальні акти, які є офіційними документами, підтверджуючими укладення угод, заповітів, доручень та інших правочинів.

3. Ведення нотаріальних реєстрів: нотаріуси ведуть реєстри договорів та інших правочинів, які мають юридичну силу, забезпечуючи їх доступність для громадськості та органів влади.

4. Підтвердження дійсності документів: нотаріуси перевіряють документи на їх відповідність законодавству та підтверджують їх дійсність.

5. Доручення та повіреня: нотаріуси можуть видавати доручення та повіреня громадянам для здійснення юридичних дій в їх відсутність.

6. Захист прав та інтересів сторін: нотаріуси забезпечують рівноправність сторін у справах і захищають їх права та інтереси від недобросовісних дій.

7. Видача нотаріальних відомостей: нотаріуси можуть надавати відомості про нотаріальні акти та документи на запит громадян і компетентних органів.

Ці функції надають нотаріусам важливу роль у забезпеченні правопорядку та діяльності правової системи України, сприяючи легальному врегулюванню різних суспільних відносин [2, с. 32–33].

В юридичній науці нотаріат розуміється як галузь права, яка вивчає правовий статус і функції нотаріуса, а також правовий режим нотаріальних дій. Нотаріат є важливою частиною юридичної системи багатьох країн і відіграє ключову роль у забезпеченні законності та документальної підтримки правових угод і дій громадян і підприємств. Основні аспекти нотаріату включають у себе такі питання:

- нотаріальна діяльність: це включає в себе складання нотаріальних актів, які мають правову силу, та засвідчення документів і підписів громадян;

- захист інтересів сторін: нотаріус має обов'язок забезпечувати рівність сторін у справах, попереджати шахрайство та забезпечувати додержання законності в юридичних угодах;

- публічність і надійність: нотаріус є свідком укладення документів, і ця свідчимость надає їм особливий статус у справі;

- зберігання документів: нотаріуси зобов'язані зберігати копії документів, складених ними, для забезпечення доказової бази в майбутньому;

- дотримання закону: нотаріуси повинні дотримуватися всіх відповідних законів і правил, що регулюють їх діяльність.

Нотаріат надає різноманітні послуги, які зазвичай пов'язані з легалізацією та документацією різних правочинів і угод. Основні послуги нотаріуса включають таке:

- свідоцтво про право власності: нотаріуси видають свідоцтва про право власності на нерухоме майно (наприклад, на земельну ділянку або будинок), підтверджуючи правовласника цього майна;

- довіреності: нотаріуси складають довіреності, які надають повноваження одній або декільком особам для представництва інтересів іншої особи в певних справах;

- засвідчення підпису: нотаріуси підтверджують автентичність підписів на документах, забезпечуючи їхню юридичну валідність;

- спадщина: нотаріуси допомагають у складанні спадкових документів і спадкових угод, а також видають спадкові свідоцтва;

- купівля-продаж майна: нотаріуси відіграють ключову роль у проведенні операцій купівлі-продажу нерухомого майна, засвідчуючи договори і визначаючи їхню юридичну силу;

- публічні нотаріальні дії: нотаріуси можуть виконувати публічні нотаріальні дії, такі як складання нотаріальних посвідчень, апостилей і легалізацію документів для міжнародного використання;

- заснування компаній: у багатьох країнах нотаріуси можуть допомогти в заснуванні юридичних осіб, таких як підприємства та організації, та забезпечити їхню реєстрацію;

- податкові декларації: нотаріуси можуть виписувати нотаріальні

податковій декларації і вірити в підписи на них [3].

Зверніть увагу, що послуги нотаріуса можуть варіюватися в залежності від країни і юрисдикції. Нотаріуси грають важливу роль у забезпеченні юридичної відповідності та довіри в різних правових справах.

Нотаріат в Україні, як і в багатьох інших країнах, стикається з різними проблемами і викликами, які впливають на його функціонування та роль у правовій системі. Деякі з найважливіших з них включають:

- корупція: один із серйозних викликів для нотаріату в Україні – це протидія корупції. У минулому нотаріуси часто ставали об'єктом корупційних схем, що мало негативний вплив на довіру до цієї професії;

- недостатня доступність: у деяких регіонах України може бути недостатньо нотаріусів, що призводить до великих черг і труднощів у доступі громадян до нотаріальних послуг;

- високі витрати: вартість нотаріальних послуг в Україні може бути високою, що становить проблему для незаможних громадян;

- обмеження в повноваженнях: нотаріуси мають певні обмеження у своїх повноваженнях, що може вимагати реформування системи для розширення їхніх функцій і забезпечення більшої ефективності;

- зміни в законодавстві: постійні зміни в законодавстві України вимагають від нотаріусів постійного оновлення знань та адаптації до нових нормативних актів;

- забезпечення конфіденційності: забезпечення конфіденційності в нотаріальних справах є важливим аспектом діяльності нотаріусів, і це може ставити певні виклики в контексті захисту особистої інформації та даних громадян;

- оновлення технологій: використання сучасних технологій у нотаріальній діяльності та забезпечення кібербезпеки стають усе важливішими завданнями.

Для розв'язання цих проблем і викликів може потребуватися подальша реформа нотаріальної системи, впровадження сучасних технологій і зміцнення етичних стандартів у професії нотаріуса.

Нотаріат, як і багато інших галузей, також стикається з різними викликами і проблемами в сучасному світі. Деякі з них включають:

1. Цифрова трансформація: зростаюча цифрова трансформація суспільства створює виклики для нотаріату, пов'язані з необхідністю адаптації до цифрових технологій для забезпечення безпеки та автентичності цифрових документів і підписів.

2. Боротьба з шахрайством і фальсифікацією: зловживання у сфері нотаріату, такі як фальсифікація документів або підписів, можуть ставити під сумнів надійність і довіру до послуг нотаріусів.

3. Забезпечення прозорості та відкритості: в сучасному світі зростає попит на більшу прозорість і відкритість у діяльності нотаріусів для забезпечення громадської довіри.

4. Адаптація до міжнародних стандартів: завдяки зростаючій міжнародній мобільності і глобалізації, нотаріуси повинні відповідати

міжнародним стандартам і вимогам щодо легалізації та апостилізації документів.

5. Захист особистих даних: вимоги до захисту особистих даних клієнтів стають усе більш жорсткими, і нотаріуси повинні враховувати ці вимоги при обробці та зберіганні інформації.

6. Етика і професійні стандарти: забезпечення високих професійних стандартів і дотримання етичних норм є важливим завданням нотаріату, інакше це може підірвати довіру до цієї галузі.

7. Доступність і афордабельність: забезпечення доступності нотаріальних послуг для всіх шарів суспільства і підтримка афордабельних тарифів є важливою проблемою.

Ці проблеми варто вирішувати для збереження ролі нотаріату в сучасному правовому середовищі і забезпечення надійності та довіри до нотаріальних послуг. Перспективи розвитку нотаріату в Україні можна розглядати з різних точок зору, враховуючи політичні, економічні, соціальні та правові аспекти [1, с. 16–17]. Нотаріат в Україні є важливою складовою правової системи та має потенціал для подальшого розвитку. Ось деякі з основних перспектив:

– модернізація та цифровізація: однією з головних перспектив є подальша модернізація та цифровізація нотаріальних послуг. Запровадження електронних технологій та онлайн-систем може спростити і прискорити процеси нотаріальної роботи, зменшити ризик помилок і підвищити доступність послуг для громадян;

– розширення функцій нотаріусів: законодавство може розглядати розширення функцій нотаріусів, зокрема, у вирішенні спорів та альтернативних методах урегулювання конфліктів. Це може знизити навантаження на суди та сприяти більш швидкому вирішенню цивільних справ;

– підвищення професійної кваліфікації: забезпечення високого рівня професійної кваліфікації нотаріусів і постійна підтримка їхнього навчання та розвитку є важливою перспективою. Це допоможе забезпечити якість надання нотаріальних послуг і збільшити довіру суспільства до нотаріату;

– збільшення прозорості та боротьба з корупцією: Нотаріуси відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості та законності правових угод. Подальша боротьба з корупцією та забезпечення високих стандартів етичної поведінки серед нотаріусів є ключовою задачею;

– забезпечення доступності послуг: важливою перспективою є забезпечення доступності нотаріальних послуг для всіх верств населення, включаючи віддалені регіони. Це може здійснюватися через створення мережі нотаріусів та використання сучасних технологій для дистанційного надання послуг;

– гармонізація з європейськими стандартами: Україна прагне гармонізувати свою систему нотаріату з європейськими стандартами, що може підвищити міжнародну співпрацю та забезпечити визнання нотаріальних документів за кордоном.

Враховуючи ці перспективи, розвиток нотаріату в Україні може сприяти підвищенню довіри до правової системи, забезпечити громадянам більшу юридичну впевненість і сприяти економічному та соціальному розвитку країни. Однак для досягнення цих цілей необхідно продовжувати працювати над удосконаленням нотаріальної системи та забезпеченням високих професійних стандартів серед нотаріусів.

Список використаних джерел

1. Нотаріат в Україні : навч. посіб. / Ю. В. Нікітін та ін. / За зад. ред. Ю. В. Нікітіна 4-те вид, доп. і перероб. Київ : Національна академія управління, 2016. 586 с.

2. Комаров В. В., Баранкова В. В. Нотаріат в Україні : навч. посіб. Харків : Право, 2011. 337 с.

3. Закон України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#top>

*Танасійчук Анна Олександрівна,
здобувачка ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Співпраця незнайомих і ніяк не пов'язаних між собою осіб є однією з фундаментальних тем для дослідження в соціальних науках. З тим як суспільство розвивається, з новими відкриттями людство стикається і з новими викликами. Безробіття, шкідливі звички, війни, бідність – це ті проблеми, які притаманні сучасному суспільству. Держава та її соціальні інститути вже не в змозі допомогти вирішенню цих проблем, тому утворюються волонтерські організації, які беруть цю відповідальність на себе.

Будь-яка волонтерська ініціатива і робота побудована на принципах альтруїзму, доброти, щедрості, милосердя та небайдужості. Це ті якості, які з давніх часів спонукали людину займатися благодійною діяльністю.